



Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Sivil Toplum için Elverişli Ortamın İzlenmesi ve Geliştirilmesi Projesi

# Sivil Toplum için Elverişli Ortam İzleme Matrisi 2018 Türkiye Raporu

- Sivil Toplum Kuruluşları Anketi Sonuçları -







Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Sivil Toplum için Elverişli Ortamın İzlenmesi ve Geliştirilmesi Projesi

# Sivil Toplum için Elverişli Ortam İzleme Matrisi 2018 Türkiye Raporu

- Sivil Toplum Kuruluşları Anketi Sonuçları -

Bu proje Avrupa Birliğinin maddi desteği ile hazırlanmıştır. Bu projenin içeriğinden yalnızca TÜSEV sorumlu olup herhangi bir şekilde Avrupa Birliğinin, Türkiye Cumhuriyetinin ve T.C. Dışışleri Bakanlığı AB Başkanlığı'nın görüşlerini yansıtılmak zorunda değildir.



## TÜSEV HAKKINDA

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV) 1993 yılında sivil toplumun yasal, mali ve işlevsel altyapısını geliştirmek amacıyla vakıf ve dernekler tarafından kurulmuştur.

Yirmi beş yılı aşkın süredir sivil toplumun daha elverişli bir ortamda faaliyet gösterebilmesi ve karşılaşılan ortak sorunlara çözümler sunabilmek için faaliyet gösteren TÜSEV, çalışmalarını Mütevelliler Heyeti üyelerinden aldığı destekle sürdürmektedir. Türkiye’de güçlü bir sivil toplumun varlığı için dört program alanı altında;

- STK’lar için elverişli ve destekleyici yasal ve mali ortamın oluşturulması,
- Stratejik ve etkin bağışçılığın teşvik edilmesi,
- Kamu, özel sektör ve sivil toplum arasında diyalog ve iş birliğinin sağlanması,
- Sivil toplumun uluslararası düzeyde tanıtılması ve iş birliklerinin kurulması,
- Sivil toplumla ilgili araştırmalar yapılması amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir.

## SİVİL TOPLUM İÇİN ELVERİŞLİ ORTAMIN İZLENMESİ VE GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ HAKKINDA

TÜSEV’in, Yasal Çalışmalar program alanı altında yürütmekte olduğu Sivil Toplum için Elverişli Ortamın İzlenmesi ve Geliştirilmesi Projesi Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. Mayıs 2018-Mart 2020 yılları arasında devam edecek proje kapsamında sivil toplum için elverişli yasal ve mali ortamın geliştirilmesine katkı sağlanması ve sivil toplum kuruluşlarının politika yapım ve karar alma süreçlerine katılımının artırılması hedeflenmektedir. Projenin amaçları arasında sivil toplum kuruluşlarını ilgilendiren yasal ve mali mevzuat hakkında farkındalık yaratılması, sivil toplum için elverişli ortamın izlenmesi ve geliştirilmesi ile Kamu-STK iş birliğinin güçlendirilmesi de bulunmaktadır.

## SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ANKETİ 2018 HAKKINDA

Sivil Toplum için Elverişli Ortam İzleme Matrisi 2018 Türkiye Raporu kapsamında uygulanmış olan Sivil Toplum Kuruluşları Anketi 2018, İzleme Matrisi Metodolojisi’nin<sup>1</sup> üç temel alanı olan Temel Özgürlükler, STK’ların Mali Kapasitesi ve Sürdürülebilirliği ile Kamu-STK İlişkileri başlıklarında sorulardan oluşmaktadır. 24 Aralık 2018-18 Ocak 2019 tarihleri arasında, çevrimiçi yöntemle uygulanan anketi 125 STK temsilcisi yanıtlamıştır. Ankette STK’ların faaliyetlerini sürdürmeleri için hukuki koşulların destekleyici nitelikte ve elverişli olması için belirlenmiş temel ilkelere, standartlara ve kriterlere ilişkin çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular yer almıştır. Yukarıda belirtilen üç temel alana dair daha fazla sayıda STK’nın görüşleri ve deneyimleriyle, sivil toplumun gelişimi için yasal ve mali ortamı elverişli ve destekleyici hale getirilmesinde öncelikli alanların ve potansiyel çözüm önerilerinin ortaya konması hedeflenen anket kapsamında STK’ların paylaştığı görüş ve öneriler anonimleştirilerek özetlenmiştir. Anket sonuçlarındaki kusuratlara değerler tam değerlere çevrildiğinden, toplamları yüzde yüzün altında veya üstünde olacak şekilde farklılık gösterebilir.

<sup>1</sup> Sivil Toplum İzleme Matrisi, Sivil Toplumun Gelişimi için Elverişli Ortamın İzlenmesi, Uygulama Rehberi: [https://tusev.org.tr/usrfiles/files/izleme\\_matrisi\\_rehberi\\_doc\\_23\\_08\\_2013.pdf](https://tusev.org.tr/usrfiles/files/izleme_matrisi_rehberi_doc_23_08_2013.pdf)

# İÇİNDEKİLER

ANKETE KATILAN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ PROFİLİ, 4

ÖZGÜRLÜKLERİN TEMEL HUKUKİ GÜVENCELERİ, 7

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İÇİN ELVERİŞLİ YASAL VE MALİ ORTAM, 7

ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ, 7

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ, 7

TOPLANMA ÖZGÜRLÜĞÜ, 7

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ MALİ KAPASİTESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ İÇİN ÇERÇEVE, 8

KAMU YARARI VE VERGİ MUAFİYETİ, 8

İKTİSADİ İŞLETMELER, 10

YARDIM TOPLAMA, 11

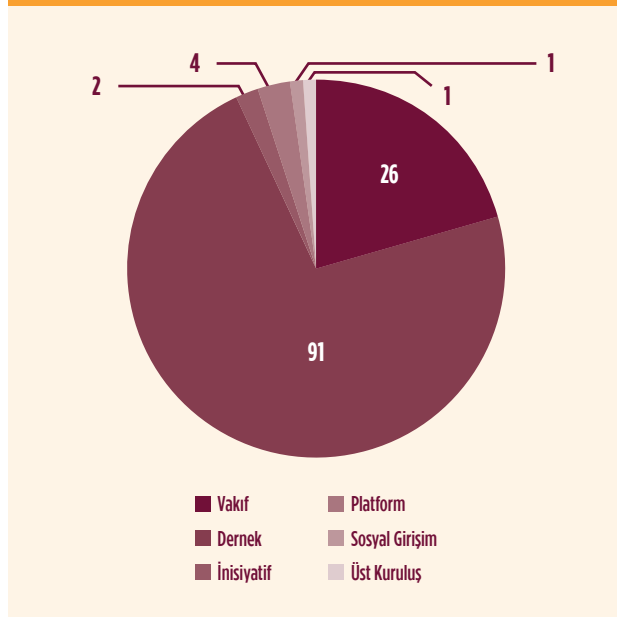
KAMU FONLARI, 12

KAMU-STK İLİŞKİSİ, 14

# ANKETE KATILAN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ PROFİLİ

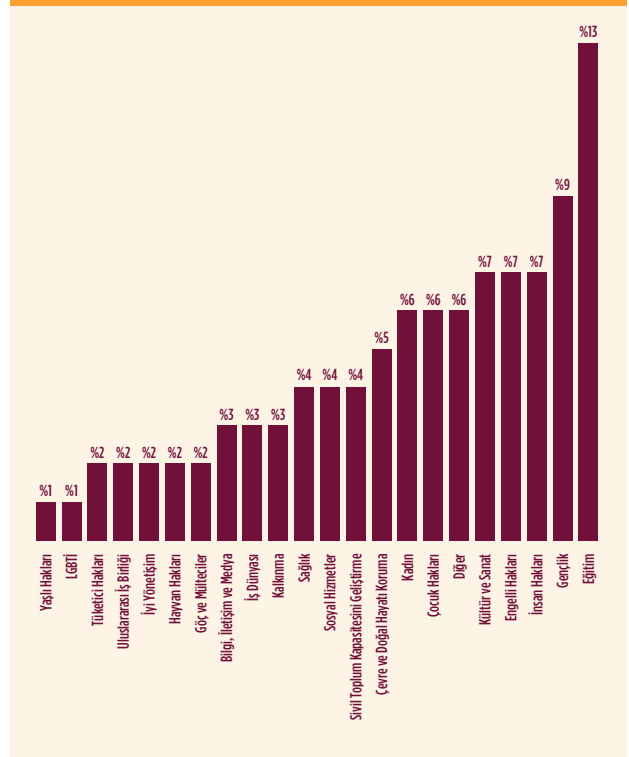
Raporun Ankete Katılan STK'ların Profili bölümünde STK'ların kuruluş türleri, faaliyet alanları, merkezlerinin bulunduğu bölgeler, gelirleri, en büyük gelir kaynakları ile tam zamanlı ücretli çalışan sayıları ile ilgili veriler ortaya koyulmaktadır.

Grafik 1. STK'ların Kuruluş Türü



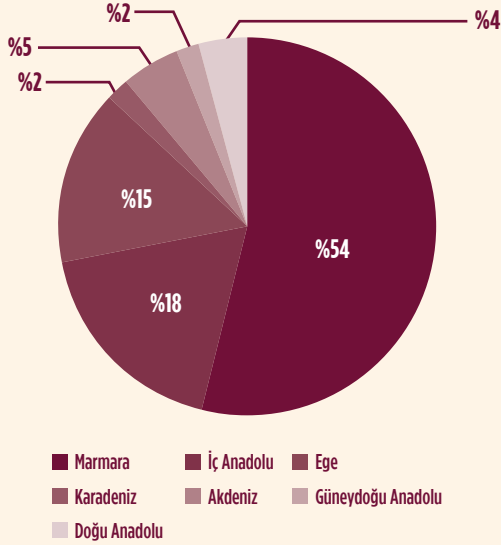
Ankete katılan 125 STK'dan 91'i kuruluş türünü dernek, 26'sı vakıf, 2'si inisiyatif, 1'i sosyal girişim ve 1'i de üst kuruluş olarak tanımlamıştır.

Grafik 2. STK'ların Faaliyet Alanları



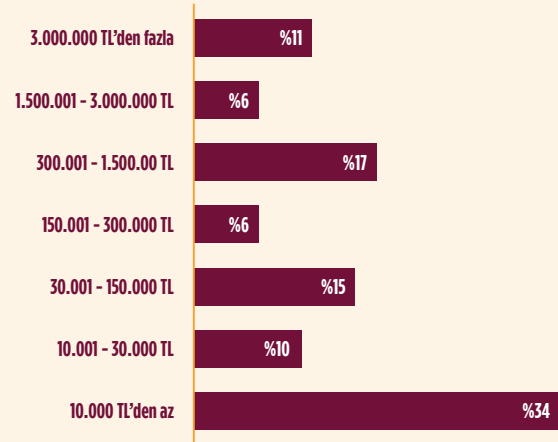
Ankete yanıtlayan temsilcilerin, kuruluşlarının faaliyet gösterdikleri öncelikli üç alan tercihleri değerlendirildiğinde, %13 ile ilk sırada yer alan eğitim alanını, gençlik (%9), insan hakları (%7), engelli hakları (%7) ve kültür-sanat (%7) alanları takip etmektedir.

Grafik 3. STK'ların Merkezinin Bulunduğu Bölge



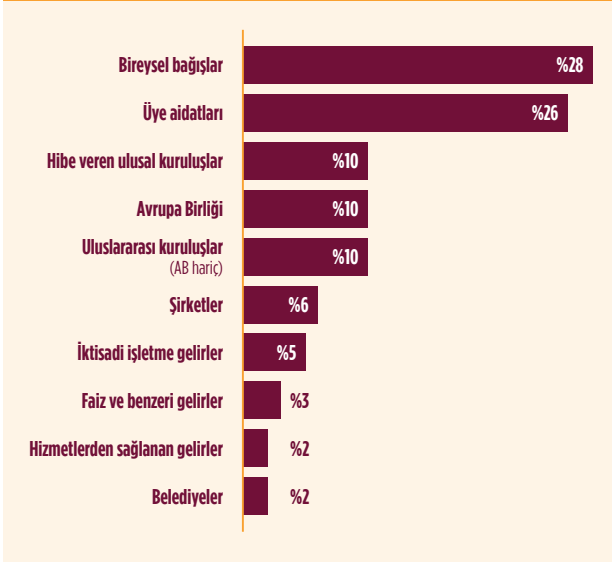
Coğrafi dağılım açısından değerlendirildiğinde, STK'ların merkezlerinin ağırlıklı olarak üç bölgede yoğunlaştığı görülmektedir. Anketeye katılan STK'ların yarısından fazlasının (%54) merkezi Marmara Bölgesi'nde yer alırken, %18'inin merkezi İç Anadolu Bölgesi'nde, %15'inin de Ege Bölgesi'nde yer almaktadır.

Grafik 4. STK'ların Gelirleri



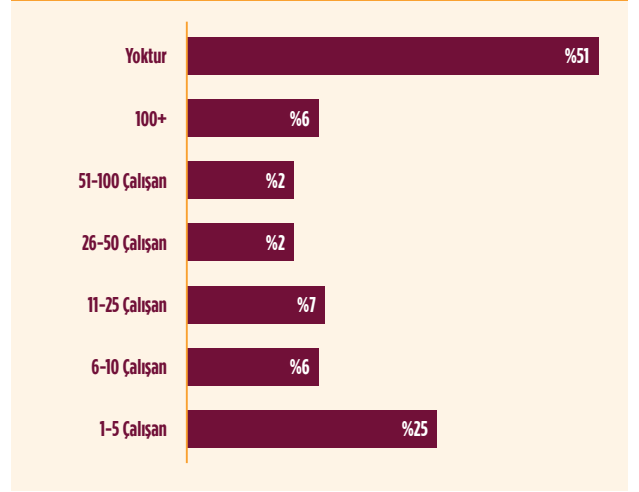
Anketeye katılan 125 STK'nın verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde, 2018 yılında %34'ünün yıllık geliri 10.000 TL'den az olduğu belirlenmiştir. %10'unun yıllık geliri 10.001-30.000 TL, %15'inin 30.001-150.000 TL ve %6'sının ise 150.001- 300.000 TL aralığındadır. STK'ların %17'si ise yıllık gelirlerinin 300.001-1.500.000 TL aralığında olduğunu beyan etmiştir. Anketeye katılan STK'ların %6'sının gelirleri 1.500.001-3.000.000 TL aralığında, %11'inin ise 3.000.000 TL'den fazladır.

Grafik 5. STK'ların En Büyük Gelir Kaynağı



Ankete katılan STK'ların yarısından fazlası, kuruluşlarının en büyük gelir kaynağını bireysel bağışlar (%28) ve üye aidatları (%26) olduğunu, üçte biri ise hibe veren kuruluşlar (%10), Avrupa Birliği (%10) ve diğer uluslararası kuruluşların fonları (%10) olarak belirtmişlerdir. Anket sonuçlarına göre en büyük gelir kaynağını iktisadi işletme gelirleri (%5), faiz ve benzeri gelirler (%3) ile hizmetlerden sağlanan gelirler (%2) olarak seçen STK'lar oldukça sınırlıdır.

Grafik 6. STK'larda Tam Zamanlı Ücretli Çalışan Sayısı



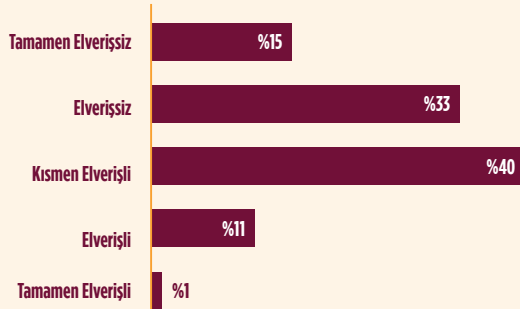
Anket sonuçlarına göre, 125 STK'nın yarısından fazlasının (%51) tam zamanlı çalışanı yokken, dörtte biri ise 1-5 arası tam zamanlı çalışan istihdam etmektedir.



# ÖZGÜRLÜKLERİN TEMEL HUKUKİ GÜVENCELERİ

Anketin bu bölümünde, STK temsilcileri STK'lar için Elverişli Yasal ve Mali Ortam, Örgütlenme Özgürlüğü, İfade Özgürlüğü ve Toplanma Özgürlüğü başlıklarında soruları yanıtlamışlardır.

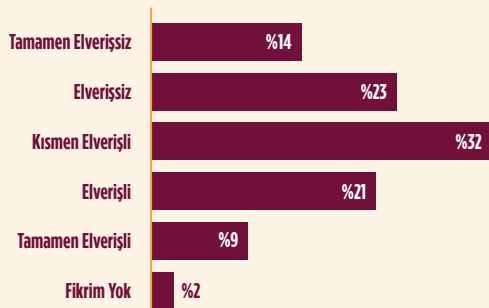
**Grafik 7. STK'lar için Elverişli Yasal ve Mali Ortam**



*“2018 yılında sivil toplumun faaliyetleri ve gelişimi açısından yasal ve mali ortamı nasıl değerlendirirsiniz?”*

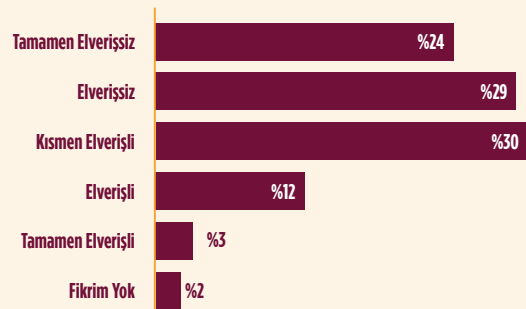
Sivil toplumun faaliyetleri ve gelişimi açısından yasal ortam ve mali ortam, ankete katılan STK'ların %40'ı tarafından, “kısmen elverişli”, %33'ü tarafından ise “elverişsiz” olarak değerlendirilmiştir. STK'ların %15'i yasal ortam ve politikaları “tamamen elverişsiz”, %11'i “elverişli” ve %1'i de “tamamen elverişli” olarak değerlendirmiştir.

**Grafik 8. Örgütlenme Özgürlüğü**



*“2018 yılında örgütlenme özgürlüğü açısından yasal ortam ve politikaları nasıl değerlendirirsiniz?”*

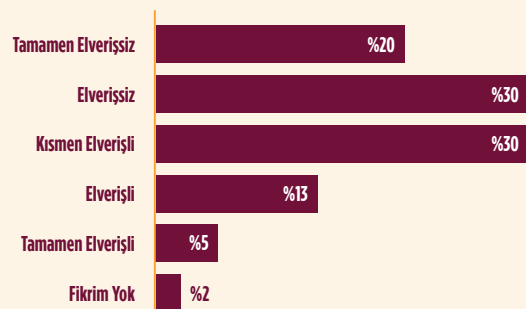
**Grafik 9. İfade Özgürlüğü**



*“2018 yılında ifade özgürlüğü açısından yasal ortam ve politikaları nasıl değerlendirirsiniz?”*

İfade özgürlüğü ve örgütlenme özgürlüğü açısından yasal ortam ve politikaları ankete katılan STK'ların çoğunluğu tarafından “kısmen elverişli” olarak değerlendirilmiştir.

**Grafik 10. Toplanma Özgürlüğü**

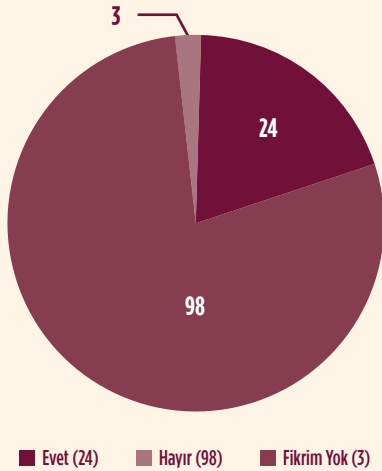


*“2018 yılında toplanma özgürlüğü açısından yasal ortam ve politikaları nasıl değerlendirirsiniz?”*

# STK'LARIN MALİ KAPASİTESİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ İÇİN ÇERÇEVE

## KAMU YARARI VE VERGİ MUAFİYETİ

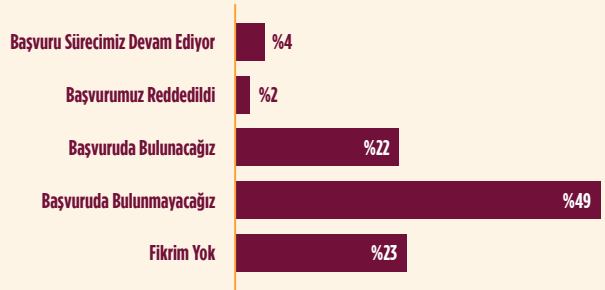
Grafik 11. Kamu Yararı veya Vergi Muafiyeti Statüleri Bulunan STK'lar



*“Kuruluşunuz kamu yararı ve/veya vergi muafiyeti statüsüne sahip mi?”*

Ankete katılan 125 STK'dan sadece 24'ünün kamu yararı veya vergi muafiyeti statüsü bulunurken, 98 STK bu statüye sahip olmadıklarını belirtmiştir.

Grafik 12. Kamu Yararı veya Vergi Muafiyeti Statüleri Bulunmayan STK'lar

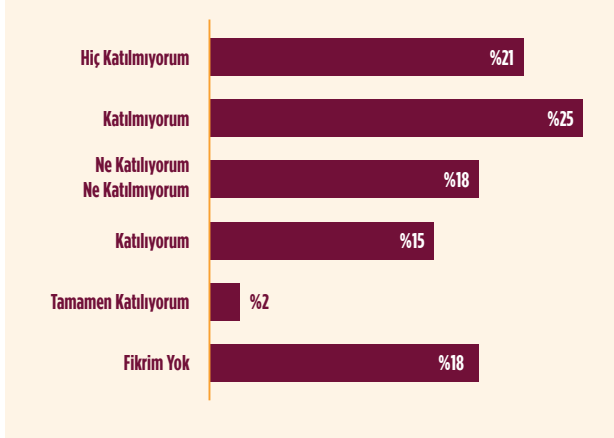


*“Kamu yararı veya vergi muafiyeti statüsü başvuru süreci ile ilgili güncel durumunuz nedir?”*

Kamu yararı ve vergi muafiyeti statülerine sahip olmayan 98 kuruluşun yaklaşık yarısı (%49) başvuruda bulunmayacaklarını, %22'si ise başvuruda bulunacaklarını ifade ederken, anket katılımcılarının yaklaşık dörtte biri (%23) ise bu konu özelinde “fikrim yok” yanıtını seçmişlerdir.

Kamu yararı ve vergi muafiyeti statüleri için belirlenen mali yükümlülükler, coğrafi bölge ve faaliyet kapsamı gibi aranan şartlar STK'lar tarafından oldukça zorlayıcı bulunmaktadır. Çalışma faaliyetleri kapsamında bir bölgeye hitap eden STK'lar bu statü kapsamı dışında oldukları için, hak temelli alanda faaliyet gösteren STK'lar ise faaliyet amaçları kamu yararı olarak tanımlanmadığı için başvuruda bulunmayacaklarını anketin yorum kısmında ifade etmişlerdir.

**Grafik 13. Kamu Yararı ve Vergi Muafiyeti Statüleri için Başvuru Değerlendirme Kriterleri**

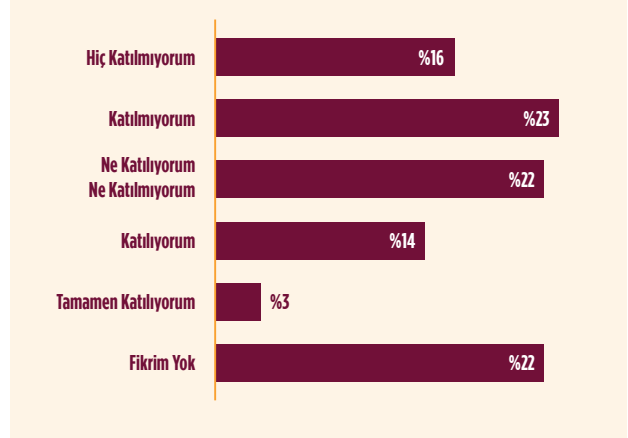


*“Kamu yararı veya vergi muafiyeti statüleri için başvuru değerlendirme kriterleri açık ve anlaşılırdır.”*

Kamu yararı ve vergi muafiyeti statülerinin başvuru kriterlerinin değerlendirilmesi kapsamında STK'lardan “Kamu yararı veya vergi muafiyeti statüleri için başvuru değerlendirme kriterleri açık ve anlaşılırdır.” ifadesinin değerlendirilmesi istenmiştir. Anketi yanıtlayan STK'ların %21'i bu ifadeye “hiç katılmamakta”, STK'ların yaklaşık dörtte biri ise bu ifadeye “katılmamaktadır”.

Bu yönde görüşlerini paylaşan STK temsilcileri kamu yararına çalışan ve çalışmayan ayrımı açısından kriterler olmadığını, statüyü belirleyen kriterlerin muğlak olduğu için idareye geniş takdir yetkisi verildiğini ifade etmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş ile takdir yetkisinin Cumhurbaşkanı'na ait olduğunu vurgulayan STK'lar bu uygulama aşamasında sürecin ne şekilde yürütüleceği ile ilgili bilgilerinin olmadığını belirtmiştir.

**Grafik 14. Kamu Yararı ve Vergi Muafiyeti Statüleri için Vergi Teşvikleri**



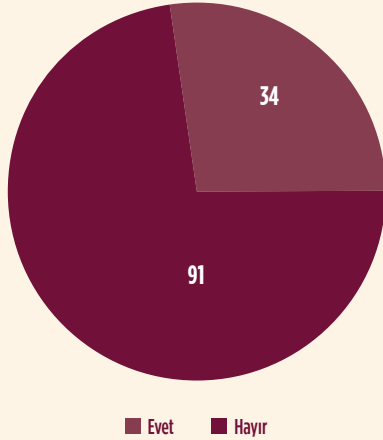
*“Kamu yararı veya vergi muafiyeti statülerinin sağladığı vergi istisnaları yeterlidir.”*

STK'ların %23'ü kamu yararı ve vergi muafiyeti statülerinin sağladığı vergi istisnalarının yeterli olması ile ilgili ifadeye “katılmamakta”, %16'sı ise “hiç katılmamaktadır”. STK'ların %14'ü vergi istisnalarının yeterli olduğuna ve %3'ü tamamen yeterli olduğu ifadesine katılmaktadır. Bu konu özelinde de STK'ların %22'si bu kapsamda “fikrim yok” seçeneğini işaretlemişlerdir.

STK'lar ağırlıklı olarak bu statünün bağışçılara yönelik bir vergi teşviki olduğunu vurgulayarak, kamu yararı ve vergi muafiyeti statüleri ile bağlantılı olarak STK'lar için vergi teşviklerinin genişletilmesi yönünde görüşlerini paylaşmıştır. Görüşler özellikle, STK'ların Katma Değer Vergisi (KDV) ve damga vergisinden muaf tutulması gerektiği ve STK'ların iktisadi işletmelerinden elde ettiği kazançların Kurumlar Vergisine tabi olmaması gerektiği konularında yoğunlaşmıştır.

## İKTİSADİ İŞLETMELER

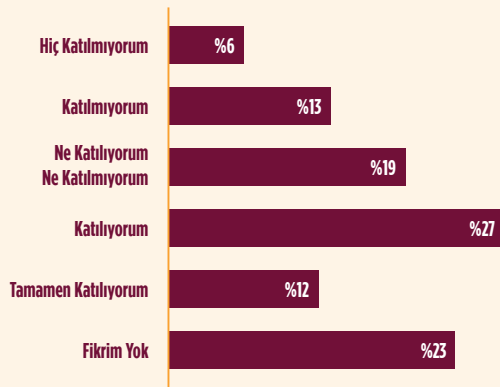
Grafik 15. İktisadi İşletmesi Olan STK'lar



*"Kuruluşunuzun iktisadi işletmesi var mı?"*

Ankete katılan 125 STK'dan 34'ü kuruluşlarının iktisadi işletmesi bulunurken, 91 kuruluş iktisadi işletmesi olmadığını belirtmiştir.

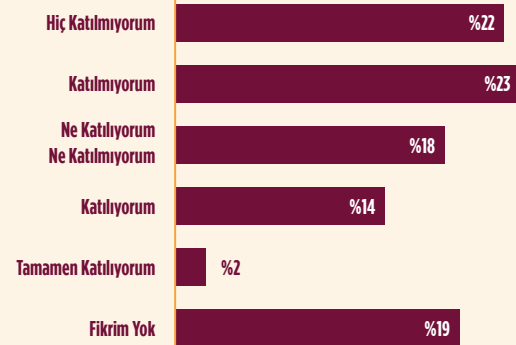
Grafik 16. İktisadi Faaliyetler için Elverişli Ortam



*"İktisadi işletme kurmak ve ekonomik faaliyetler yürütmek açısından mevzuat idari ve bürokratik zorluklara yol açmaktadır."*

İktisadi işletme kurmak ve ekonomik faaliyetler yürütmek açısından mevzuatın idari ve bürokratik zorluklara yol açtığı yönündeki ifadeye STK'ların %39'u katılırken (%27 katılıyorum; %12 tamamen katılıyorum), sadece %6'sı bu ifadeye "hiç katılmadığını"; %13'ü de "katılmadığını" belirtmiştir.

Grafik 17. STK'ların İktisadi İşletmeleri için Vergi İstisnaları



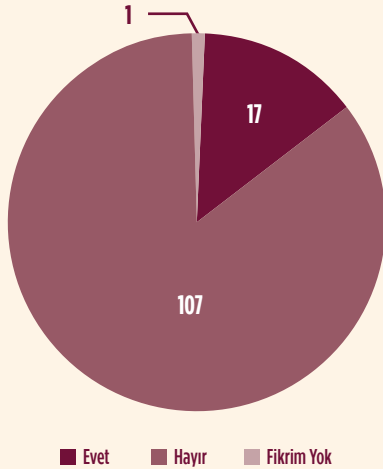
*"İktisadi işletmeler için vergi istisnaları teşvik edicidir."*

STK'ların yaklaşık yarısı (%22 hiç katılmıyorum; %23 katılmıyorum) iktisadi işletmeler için vergi istisnalarını teşvik edici bulmamaktadır.

İktisadi işletmeler için teşvik edici olmayan vergi uygulamaları açısından görüş bildiren STK'lar, kâr eden iktisadi işletmelerin Kurumlar Vergisi ödedikten sonra kalan kârdan dernek veya vakfa yapılan aktarmaların yeniden Gelir Vergisi stopajına tabi tutulduğunu ve bu uygulamanın kaldırılması gerektiğini ifade etmiştir.

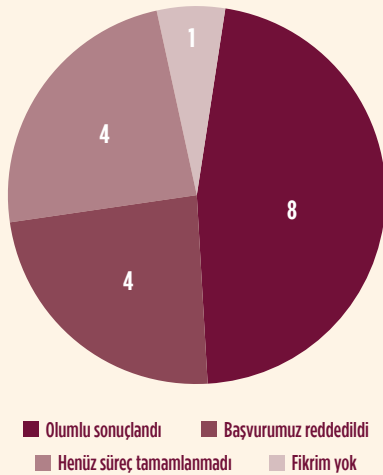
## YARDIM TOPLAMA

**Grafik 18. Yardım Toplama İzni Başvurusunda Bulunan STK'lar**



*“2018 yılında kurumunuz yardım toplama izni başvurusunda bulundu mu?”*

**Grafik 19. Yardım Toplama İzni Başvurusunda Bulunan STK'lar İçin Değerlendirme Sonucu**



*“Yardım toplama izni başvurunuz nasıl sonuçlandı?”*

2018 yılında ankete katılan 125 STK'dan 17 kuruluş yardım toplama izni başvurusunda bulunduğunu belirtirken, 107 kuruluş ise başvuruda bulunmadığını ifade etmiştir.

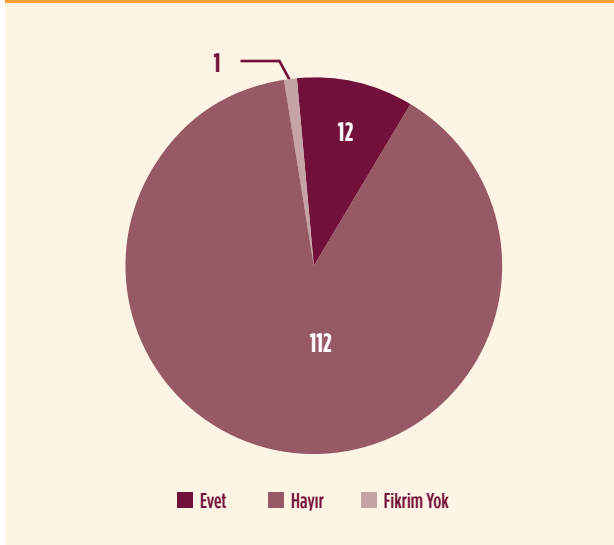
Başvuruda bulunmayan STK'lardan bir kısmı ilkesel veya stratejik olarak kurumlarının yardım toplamayı tercih etmediklerini ve farklı gelir kaynaklarının öncelikli olduğunu yorum kısmında ifade etmiştir. Bazı STK'lar, Yardım Toplama Kanunu ve izin süreçlerini inceledikten sonra izin prosedürünün yeterince açık olmadığı ve bu bakımdan sorunlarla karşılaşmamak için yardım toplama faaliyeti yürütmek istemediklerini belirtmiştir.

Yardım Toplama Kanunu ile ilgili olarak görüşlerini paylaşan STK'lar özellikle mevzuatın yeniden ele alınması ve günümüz teknolojik gelişmelerine uygun şekilde değişikliklerin en kısa süresinde yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Anket sonuçlarına göre, 2018 yılı içerisinde yardım toplama izni başvurusu yapan 17 kuruluştan, 8'inin başvuru süreci olumlu sonuçlanırken, 4'ünün başvurusu reddedilmiştir. 4 kuruluş ise anketi doldurdukları tarih itibarıyla başvurularının değerlendirme sürecinde olduğunu belirtmişlerdir. 2018 yılında yardım toplama izni başvurusunda bulunan STK'lar önceki yıllara kıyasla izin alma sürecinin uzun sürdüğünü ve kendi deneyimlerine göre önceden 2-3 haftada ulaşan izin yazısı için birkaç ay beklediklerini ifade etmiştir. Yardım toplama izni süreci ile ilgili görüş veren STK'lar değerlendirilme sürecinin net ve objektif kriterlere bağlı olarak düzenlenmediği için kamu görevlileri tarafından mevzuatın farklı şekilde yorumlandığı ve STK'ların keyfi uygulamalar ile karşılaştığı durumlara dikkat çekmiştir.

## KAMU FONLARI

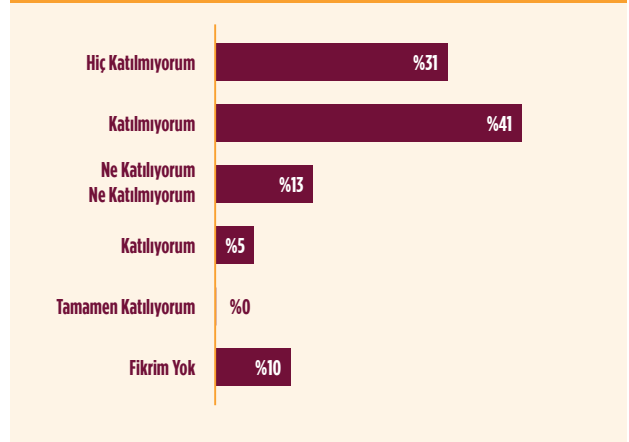
Grafik 20. Kamu Fonu Almaya Hak Kazanan STK'lar



*“Kuruluşunuz 2018 yılında kamu fonu aldı mı?”*

Ankete katılan 125 STK'dan 2018 yılında sadece 12 STK kamu fonu alırken, 112 STK 2018 yılında kamu fonu almaya hak kazanmamıştır. Konuda görüş bildiren STK'lar, kuruluş amaç ve faaliyetleri açısından kamu fonu dahil olmak üzere herhangi bir hibe almayı stratejik olarak tercih etmediği için bu yönde çalışma yapmadıklarını açıklamıştır. Görüşlerini paylaşan diğer STK'lar ise şimdiye dek kamu fonu almak açısından girişimleri olumsuz sonuçlandığı için, 2018 yılında da konuda herhangi bir çalışma yapmadıklarını ifade etmiştir.

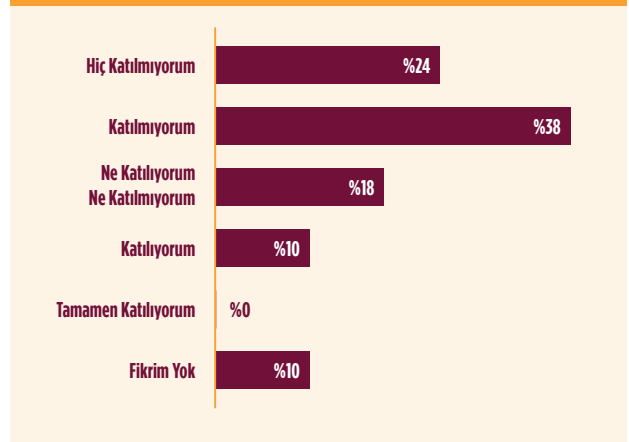
Grafik 21. STK'lar için Mevcut Kamu Fonlarının Miktarı



*“STK'lar için kamu fonları yeterlidir.”*

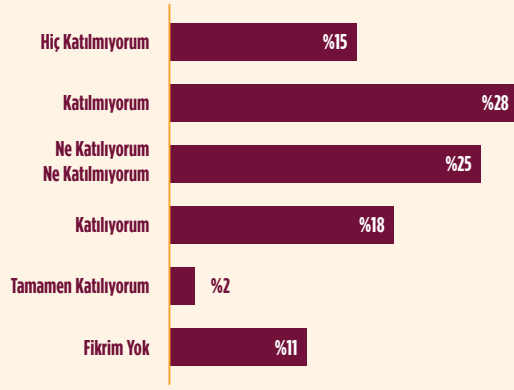
STK'ların büyük çoğunluğu (%31 hiç katılmıyorum; %41 katılmıyorum) mevcut kamu fonlarının miktarını STK'lar için yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 22. STK'ların Kamu Fonlarının Planlama Sürecine Katılımı



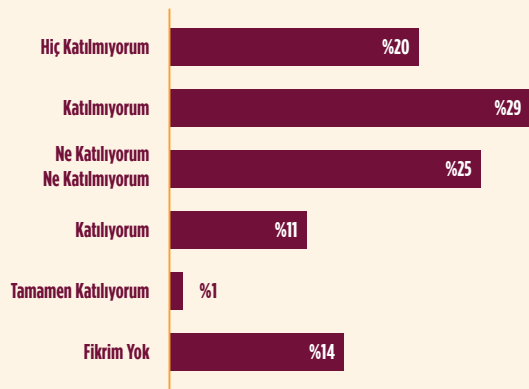
*“STK'lar için ayrılan fonların planlama süreci STK katılımına açıktır.”*

Ankete katılan STK'lar ağırlıklı olarak (hiç katılmıyorum %24; katılmıyorum %38) kamu fonları planlama sürecinin STK katılımına açık olmadığını belirtmiştir.

**Grafik 23. Kamu Fonları için Başvuru ve Değerlendirme Kriterleri**

*“Kamu fonları için başvuruların değerlendirme kriterleri açık ve anlaşılmalıdır.”*

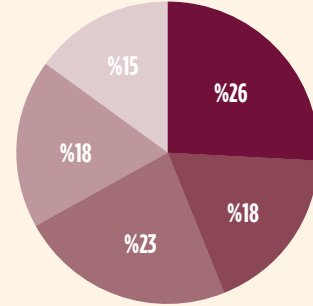
Ankete katılan STK’ların yaklaşık yarısı (hiç katılmıyorum %15; katılmıyorum %28) kamu fonları için başvuruların değerlendirme kriterlerinin açık ve anlaşılır bulmadıklarını ifade etmiştir.

**Grafik 24. Kamu Fonları için Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik**

*“STK’lar için ayrılan kamu fonlarının miktarı ve desteklenen STK’lar ile ilgili bilgiler kamuoyuna açıklanır.”*

Ankete katılan STK’ların yaklaşık yarısı STK’lara aktarılan fon miktarı ve desteklenen kuruluşlar ile ilgili bilgilerin kamuoyuna açıklanmadığını (hiç katılmıyorum %20; katılmıyorum %29) ifade etmiştir. Süreç açısından görüşlerini paylaşan STK’lar başvuruların neticelendirilmesi sonrasında puanların bildirilmediğini ve fon almaya hak kazanan projelerin bilgisinin de yayınlanmadığını açıklamıştır. STK’lar

için proje destek programları bulunan Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın da desteklediği projelerin isimleri ve bütçeleri ile ilgili bilgilere ulaşamadıkları yönünde görüşler paylaşmıştı.

**Grafik 25. STK’ların Mali Kapasite ve Sürdürülebilirliğinin Desteklenmesi için Reform Önerileri**

- Vakıf ve derneklere yapılacak bireysel ve kurumsal bağışlar için vergi indirimleri sağlanması
- Yardım Toplama Kanunu’nun vakıf ve dernekler kanun kapsamından muaf tutulacak şekilde yeniden düzenlenmesi
- STK’lara sağlanan kamu fonlarının temel süreçlerini düzenleyen bir çerçeve belge ya da mevzuat hazırlanması
- Kamu yararı ve vergi muafiyeti statülerinin alınması ile ilgili sürecin kolaylaştırılması
- İktisadi işletmeler için vergi teşvikleri tanınması

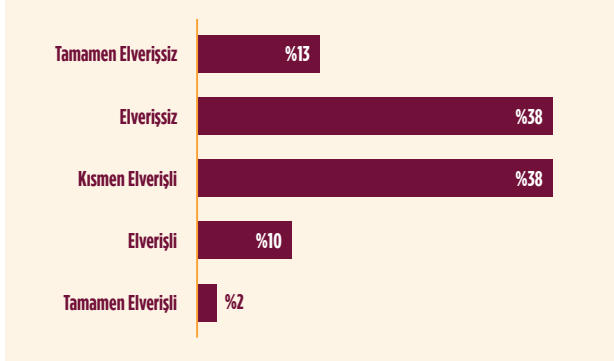
*“STK’ların mali kapasite ve sürdürülebilirliğinin desteklenmesi için bu reform önerilerinden hangisi öncelikli olmalıdır?”*

STK’ların mali kapasitesi ve sürdürülebilirliğinin desteklenmesi açısından en çok tercih edilen reform önerileri vakıf ve derneklere yapılacak bireysel ve kurumsal bağışlar için vergi indirimlerinin sağlanması (%26) ile STK’lara sağlanan kamu fonlarının temel süreçlerini düzenleyen bir çerçeve belge ya da mevzuatın hazırlanması (%23) olmuştur.

Paylaşılan öneriler arasında dernek ve vakıflarda tam zamanlı çalışanlar için gelir vergisi muafiyeti ile STK’ların ulusal kaynaklardan alınan proje yardımlarında proje bazlı KDV muafiyeti uygulaması getirilmesi yer almaktadır. STK’ların mali kapasitesi ve sürdürülebilirliği ve bildirimler açısından cezaların orantılı hale getirilmesi gerektiği ve ceza verilmeden önce düzeltme yapılmasına imkân verecek uyarı/ yönlendirme hizmetinin denetleyici kurumlar tarafından sağlanması gerektiği öneriler kısmında ifade edilmiştir.

# KAMU-STK İLİŞKİSİ

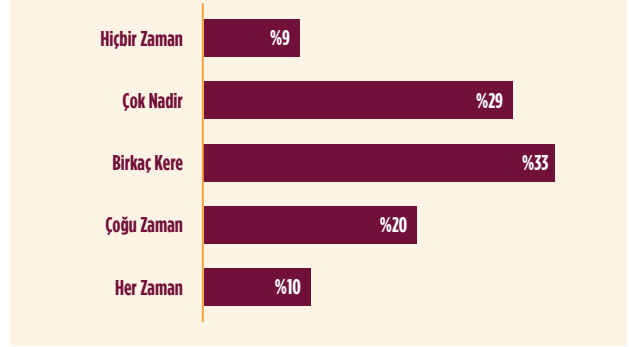
**Grafik 26. Kamu - STK İlişkisi ve İş Birliği için Elverişli Yasal Ortam ve Politikalar**



*“2018 yılında Kamu-STK ilişkileri ve iş birliği açısından yasal ortam ve politikaları nasıl değerlendirirsiniz?”*

Kamu-STK ilişkileri ve iş birliği açısından yasal ortam ve politikalar ankete katılan STK'ların %38'i tarafından, “kısmen elverişli”, %38'i tarafından ise “elverişsiz” olarak nitelendirilmiştir. STK'ların %13'ü yasal ortam ve politikaları “tamamen elverişsiz”, %10'u “elverişli” ve %2'si de “tamamen elverişli” olarak değerlendirmiştir.

**Grafik 27. STK'ların Kamu Kurumları ile İletişim Sıklığı**

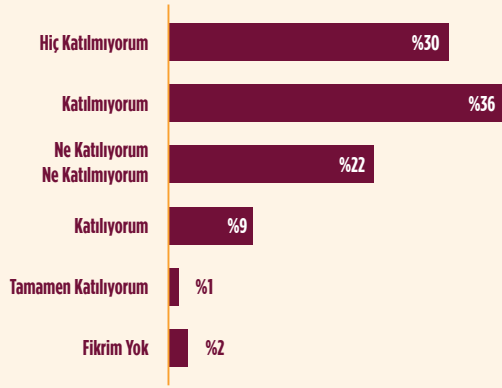


*“2018 yılında çalıştığınız alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile iletişiminiz ne sıklıkta gerçekleşti?”*

2018 yılında STK'ların %33'ü ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile iletişimlerinin “birkaç kere” %29'u “çok nadir” gerçekleştiğini aktarırken, %20'si “çoğu zaman” ve %10'u “her zaman” seçeneklerini seçmiştir. Ankete katılan STK'ların %9'u kamu kurum ve kuruluşları ile “hiçbir zaman” iletişimleri olmadığını belirtmiştir.

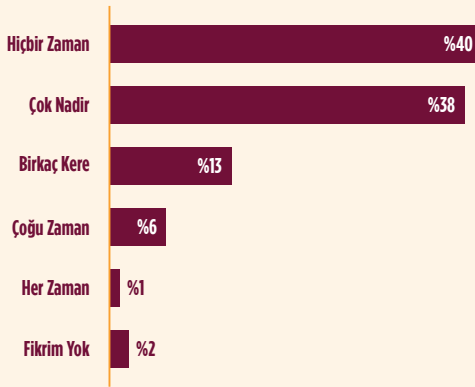
Bu kapsamda değerlendirme bölümünde görüşlerini paylaşan STK'lar çalıştıkları alanda dönemsel veya bir konu çerçevesinde görüşleri alınsa da düzenli olarak kamu kurumları ile iletişim kurmadıklarını ifade etmiştir.



**Grafik 28. 2018 Yılında STK'ların Politika/Yasa Yapım Sürecine Katılımı**

*“Kamu kurumları politika/yasa yapım süreçlerinin her aşamasında ilgili STK'lara danışır ve görüşlerini alır.”*

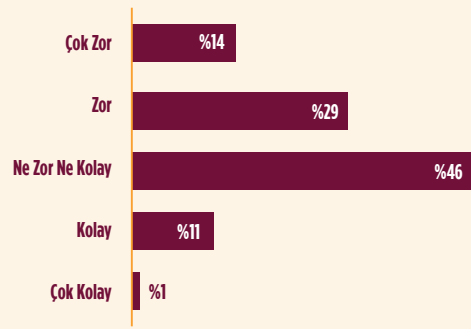
Ankete katılan STK'ların büyük çoğunluğuna göre (hiç katılmıyorum %30; katılmıyorum %36) kamu kurumları tarafından politika/yasa yapım süreçleri aşamasında STK'lara danışılarak görüşleri alınmamaktadır.

**Grafik 29. Kamu Kurumları Tarafından STK'ların Bilgilendirilmesi**

*“Kamu kurumları tarafından, çalışma programları, taslak kanun tasarıları, politika metinleri veya yeni veriler ile ilgili bilgilendirildik.”*

2018 yılında kamu kurumları tarafından, çalışma programları, taslak kanun tasarıları, politika metinleri veya yeni veriler ile ilgili STK'ların %40'ı “hiçbir zaman” bilgilendirilmediklerini, %38'i ise kamu kurumları tarafından bilgilendirme girişimlerinin “çok nadir” olarak gerçekleştiğini ifade etmişlerdir.

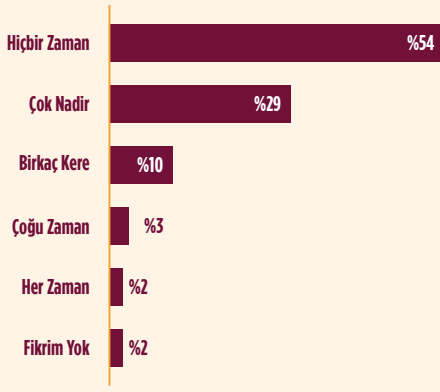
Kamu-STK ilişkileri ve sivil toplumun karar alma süreçlerine katılımları bakımından ilk basamak olarak tanımlanan ve diğer katılım aşamalarının da temelini oluşturan “bilgilendirme” aşamasında, STK'lar kamu programlarına, bilgi, belgeye zamanında erişemedikleri için politika yapım ve yasama sürecine etki etmek için iş planlarını düzenlemek ve hazırlıklı olmak açısından zorluk yaşadıklarını paylaşmıştır.

**Grafik 30. STK'lar Tarafından Bilgiye Erişim**

*“2018 yılında kamu kurumlarının çalışma planlarına, kanun taslaklarına ve politika metinlerine erişiminiz nasıldı?”*

Ankete katılan STK'ların %46'sı 2018 yılında kamu kurumlarının çalışma planlarına, kanun taslakları ve politika metinlerine erişim “ne zor ne kolay” olarak değerlendirirken, %11'i “kolay” ve %1'i “çok kolay” olarak değerlendirmiştir.

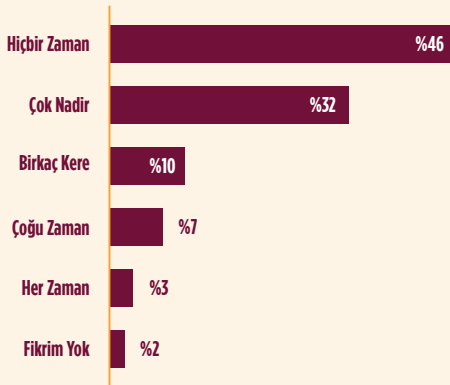
Grafik 31. STK'ların Danışma Sürecine Katılımı



*“Kamu kurumları taslak politika/kanun tasarıları ile ilgili görüşlerimize başvurdu.”*

Ankete katılan STK'ların yarısından fazlası (%54), 2018 yılı içerisinde kamu kurumlarının bir taslak politika/kanun tasarısı ile ilgili olarak “hiçbir zaman” görüşlerine başvurmadığını belirtmiştir. STK'ların %29'u ise bu tür bir görüş alma işleminin “çok nadir” gerçekleştiğini ifade etmiştir.

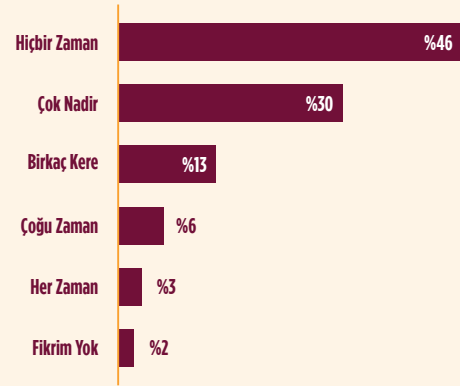
Grafik 32. STK'ların Çalışma Grupları ve Komisyonlara Katılımı



*“Taslak politika/kanun için çalışma grupları komisyonlara katılım gösterdik.”*

Ankete katılan STK temsilcilerinin %46'sı 2018 yılında taslak politika veya kanun için çalışma grupları veya komisyonlara “hiçbir zaman” katılmadıklarını, %32'si ise “çok nadir” olarak katılım gösterdiklerini ifade etmiştir.

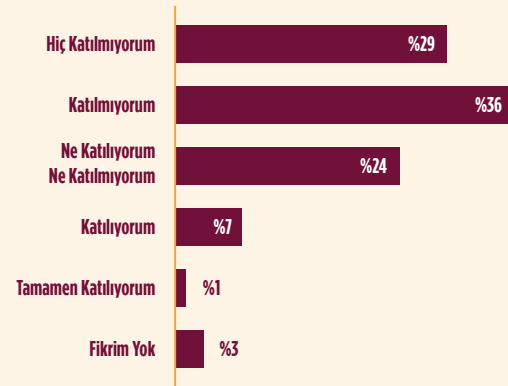
Grafik 33. Politikaların Uygulanması Aşamasında STK Katılımı



*“Politikaların uygulanması için stratejik ortaklıklar (pilot uygulamalar, ortak projeler) kurduk.”*

Ankete katılan STK'ların %46'sı 2018 yılında politikaların uygulanması için “hiçbir zaman” kamu yönetimi ile stratejik ortaklıklar kurmadıklarını, %30'u ise “çok nadir” kurduklarını belirtmiştir.

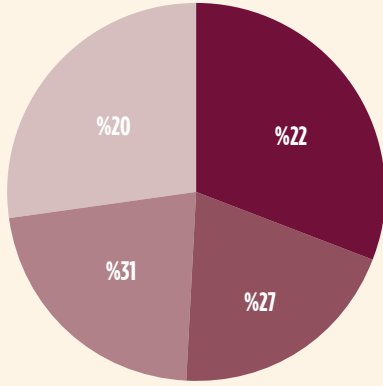
Grafik 34. STK Katılımı için Kamu Yönetimi Kapasitesi



*“Kamu görevlileri STK'larla danışma sürecini yürütmek açısından bilgili ve yetkindir.”*

STK temsilcilerinin büyük çoğunluğu (hiç katılmıyorum %29, katılmıyorum %36) kamu görevlilerinin danışma sürecini yürütmeleri konusunda bilgili ve yetkin oldukları ifadesine katılmamaktadır.

**Grafik 35. Kamu-STK İlişkisi ve İş Birliğinin Desteklenmesi için Reform Önerileri**



- E-katılım, E-bilgilendirme yöntemlerinin geliştirilmesi
- Kamu kurumları ile kamu görevlilerinin sivil toplum katılımını geliştirmek açısından kapasitelerinin geliştirilmesi
- STK'larla kamu kurumları arasında iş birliğinden sorumlu kamu kurumu ve birimlerin oluşturulması
- Sivil Toplum-Kamu İlişkileri Davranış Belgesi ve ilgili çerçeve yasaların kabul edilmesi.

***“Sivil toplum katılımının desteklenmesi için bu iyileştirme önerilerinden hangisi öncelikli olmalıdır?”***

Sivil toplum katılımının desteklenmesi açısından en çok tercih edilen reform önerisi STK'larla kamu kurumları arasında iş birliğinden sorumlu kamu kurumu ve birimlerin oluşturulması (%31) olmuştur. Bu yönde görüş veren STK'lar kamu kurumlarında bir muhatap bulabilmek yönünde ilgili birimlerin oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir. STK temsilcileri tarafından Kamu-STK ilişkilerini düzenleyen davranış belgesi ve ilgili çerçeve yasaları ile ilgili politika önerisi ile ilgili olarak bu belge/yasaların kabul edilmesinin ötesinde bu kural veya normların uygulama aşamasının önemli olduğuna dikkat çekilmiştir.



